

1. शाळात की दारे (1-11)

वार्षिक परीक्षा-2019.

विभाग-A

विषय- संस्कृत [सामान्य युक्त]

(8)

पृष्ठ-1 लिखो.

- (1) आयुष्मते (2) वरतः (3) उदभवति
- (4) सर्वम् (5) शाल्याभृता (6) चापकथ
- (7) चरेथा चतुरिकथा (8) अर्था

9 सर्वम् (10) गुरुत्वं (11) शमुद्रः (12) विशिष्य
13 नरम् (15)

14 विद्याभूतम् 15 इन्द्राकं दमैककालम् (16) (3)
न्यायाधीशः।

विभाग-B.

वाक्यांशं भाषांतरः (8)

17 पहली शा. धरती गायतुं रूप लयं गायती क्वा
नपर धर्. पृथु तेन पाहल गयो हरेपरे अडे
स्थानमां ठीली रतीने हुं रुं कुं 9 सोम धरती लोली.
पृथुते पला स्थायर (पृथुते) ने तेम क ररता
(मिगुपथ) ने धरेर वस्तु आपके सोम तेने कर्युं. धरती
लगे तेम धरती, सोम लोलीने र्थां क ठीली रती.
पृथुते ते गायती धरतीने हीही

18 साधुमिक समाजमां तो व्यक्तित्वना निर्माणे माटे
लोको जास्त करीने प्रयत्नशील रहे छे. कुदा कुदा
उपायशील रहे कुदा कुदा क्रियाशील तेको पोताना
व्यक्तित्वने विकसायला प्रयत्न करे छे परंतु अली.
शा. व्यक्तित्व रुं छे को अडे मोरो पृष्ठ छे

अध्या-16 कालिदास तरत क दारेडु लनायला प्रयत्नशील थला.
तेको पहला दारेडु लय साधना. पहली तेमलो ते दारेडु
अडे धाणीमां भूक्युं. धाणीमां भूकलो दारेडा पर
कालिदास ललिन नापयो. धाणीमां रहले दारेडु केमकेम
शा. प कडतुं गायु तेम तेम साधना स्वयं
लदलाय गायुं.

19 पद्योऽंश भाषांतर. (8)

तेमलो सायथ लरते प्रयत्नेमांशु संवाद, सामुदे
मांशु गीत, अनुदेमांशु ललनयां लने सायथदे
मांशु लकोने गहला कथां.

ક્યાંક દર્મ, ક્યાંક ક્રીડા, ક્યાંક સદ્ય
શાંતિ, ક્યાંક હાસ્ય, ક્યાંક યુદ્ધ, ક્યાંક
કામના ક્યાંક વધ.

અર્થવા.

19 જેમ ભગવાનની સેવા કરી સમભીય રૂપ દાખલ
કરે તેમ જ્ઞાન જ્ઞાના સેવનથી સર્વે જ્ઞાનર
અને સ્વચલમર વારીઓએ સુદર રૂપ દાખલ કર્યું હુરુ

20 અમને ડાંગરને સળેલજે. અમને સાંજેલાના
ભીપ્પુ પુહાણી ખાંડવામાં આવે તો અમારામાં
અલકાર આવે છે. જેમાં થોડુંક ખાંડવાથી તેમ,
લ્યમ્પુ સહસા ખાણરૂપ બને છે. તે તમ છે. અને
તે તેલ નથી.

21 ગાંધીજી વાંચી પુસ્તક જ્ઞાણ. (4)

- (A) દેશસેવાયે બનાવતાયે.
- (B) સાંસદ, રાજકોટ જિલ્લામાં રાંધકારી નામને ગામને
- (C) કરમને કિલેથી
- (D) અમૃતલેન

અભાગ - C

સામીકામક ગાંધ.

22 કાલિદાસરચિત કામિશીનશાકુન્તલા ના પાત્રો સંદર્ષ
અનુભવી રહ્યા છે. દુષ્યંતમાં દષ્ટમ્ભાવરૂપનો ભાવ
ઉભવન - પરમૃતિને લીધે રાજા વાસ્થ રીતે કાર્ષિભાવ
પુગાર કરી શકતો નથી. રાજાના મનની વિદ્યાપરથા
અલકા રહીને રાજાને વસાવી નામે છે. સારા શાબ્દોથી
તેની સમૃતિને ઠંડાવે છે. અકેલ ભાગે તેવો ક્રોધ કરે
દેહીનતાથી રાજાની સામું જોઈને વર્ષકરિયા મારે છે.
અને દોલે ભાગે પડે છે. રાજાના અસંપૂર્ણ મન
અને જગત મનની વચ્ચેનો ભાવ સંદર્ષ ગિરૂ પિલ છે.
શાકુન્તલ અને શકુન્તલાની સાથે તેને ઝંકુમ્બુ પડે
શકુન્તલાને પછા પોતાની દુઃખરોહિણી સાથા
અને રાજાના પાલકા વચ્ચે વચનોપન્યાસા વચ્ચેનો
સંદર્ષ ભાગે પડે છે. ટ્રાકિષિ દુવાસાનો શાપ -
થી દુષ્યંત શકુન્તલાને પોતે ગાંધર્વવિવાહ કરી પત્ની
બુક્યો છે. અને વાતજી પરમરજા ધર્મજનાં મનની વિદ્યા. સાયે.

22

હનુમાનના પાત્રની વિશિષ્ટતાઓ, -

શૌભાગિકાઈરણમ્ સિક્કાંકી - વ્યાધિગી રૂપકમાં. ભીમશૈવ હનુમાનને વિસ્મયપૂર્વકે જુઓ છે અને કહે છે કે વાનરોનો આ પુકાર પહેલાં કદાપિ જોવામાં આવ્યો નથી. તેને લોકેક ગળવાર વિદાલોની અને નિર્મલ છે. તેના દર્શનું કારણ શું? હનુમાન માટે ભીમશૈવ કહે છે. આ પ્રાણીની કૃષ્ણતા પૂણા માટું હૈમ્ય સ્વરૂપે લે છે. હનુમાન ભીમ તરફ ગળવાર સાથે કહે છે તમારી વર્તણૂકથી વનવાસી સતોમાં સંદેહોભ થયો છે. હનુમાન ભીમશૈવને સમજાવ જતા સિક્કે છે. ત્યારે ભીમશૈવ કહે છે કે આ વીરને સિક્કાઓ વગર કઈ રીતે જીવે? હનુમાન પોતાને ભીમનો મોટો ભાઈ કહીને ગૌર સ્વાકિંચન સમપણા કરે છે.

23

ભાષામાં વપરાતા નામપદોને યોગિક કર્ક, યોગિક અને યાદૈરિક અને સાર પુકારના મનાય છે. આ પુકારી તેમના સ્વર્ણને નક્કી કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. જેમકે કોઈ સ્ત્રી પદને જ્યારે યોગિક પદ માનવામાં આવે છે. ત્યારે ન પાચત સ્ત્રી જેટલું જ થતો નથી. તે રીતે વિદેહ્ય સ્વર્ણ આવે છે કાળા સ્ત્રી પદને રૂઠ માનવામાં આવે છે ત્યારે તે નક્કરો સ્વર્ણ આવે છે. કોઈ યાદૈરિક માનવામાં આવે છે ત્યારે તે સ્વધના પુષ્પો સ્વર્ણ. સજ સ્વેયું નામકરકા માતા પિતાનો દરેકાથી થયું હોય તે વ્યકિતના વામા વાચક સજ સ્વેયું યાદૈરિક કરે છે.

સપ્તમી

23

સકલ્યજા દર્શનના ભાગ્ય - ઈશોપનિષદ સનુમારો જેમાં બધાજ પ્રાણીઓ બુવાલાકૃપ ભગ્યા સોયે તેને જ વ્યક્તિરૂપે જાણનારને અને સકલ્યજં દર્શન કુમારને મોટે કોવો અને સિક્કા કોવો લેહાવત દર્શન પુમાળો આ સમગ્ર જ્ઞાન સકલ્યમાંથી બુદ્ધિભય - સત્ત્વા દેશ્ય સુદેશ્ય સર્વ પદાર્થોમાં સં સકલે જ તત્ત્વ ભલવની સરયું છે. જ્યાં સકલે માંથી બધું ઉપજી થયું હોય અને સકલે માં જ સમાઈ જતું હોય, ત્યાં પ્રાણ વસ્તુનો મોટું

શુંને વિગત વસ્તુનો વિષાદ કરવાનો હોતો નથી. શોકેલ્યનું દર્શન કરવાને માટે શોકની અનુભૂતિ ન કર્યાનું ફળ મળે છે.

24 ગદ્યમાંડના પ્રશ્નોના જવાબ. (05)

- A. હોલિકોત્સવઃ કાતક્યુનમાસસ્ય પૂર્ણિમાયા તિથીઃ આચારિઃ।
- B. હોલિકા નામ સ્ત્રી હિરણ્યકશિપા અનુચારાસ્ય શબિની માસીત્।
- C. પુલકાદમ્ કુટુંબ સ્થાપયિત્વા ઉપયા હોલિકા કાતક્યુનમાસસ્ય પૂર્ણિમાયા તિથીઃ અર્ચા પ્રાપ્ત્વાત્।
- D. અરમાર્કં વેશઃ ભારતપર્ષઃ કૃષ્ણપુદાનઃ વર્તિત્।
- E. હોલિકાં જ્ઞાઃ પ્રથમમ્ અગ્નિદેવાય સમર્પયન્તિ।

25 પદ્યપૂર્તિ (02)

મગવદગીતઃ ત્વચ્ચિવદાતા
 ગૌડ' ગાજત્કલ્પકલિકા પીતા।
 શકૃદપિ યસ્ય પુરાસિસમવા
 તસ્ય થમ્ કં કુક્તે - વર્ચામ્ ॥

26 પાઠાગ્ર 0 માતૃભાષામાં પ્રશ્નોના જવાબ. (12)

26 વૃક્ષને વલે વીરલાય છે. શુંને વૃક્ષની શારે તર્ક થા તે સરકે છે વૃક્ષને દૃષ્ટિ નથી તેમ છતાં તેને માર્ગ મળી રહે છે. તેથી કહી શકાય છે, કે વૃક્ષ જુએ છે.

27 વક્ષત્રિપુત્રુમાં સ્વચાક્ષી દુર્ધલા - સમ્પદેર શાને ધારણા છવાયેલા તથા ખાડાટકેરાવાળા, ધારણા મૂકાઈ ગયેલા મળાને સમ્પાસના - સ્વાધ્યાયના સમાપ્તે વિસરાઈ ગયેલા વહો સાથે સરખાવ્યા છે.

28 શંકરે જમણી શાંખના છોડા સુદા મૂકેલી મુઠ્ઠીવાળા જામેલા ખમાવાળા, વાળેલા ડાળા પગવાળા, સુદેર દંતુદ્યને જેહો ગારિાકાર લનાલ્યુ છે. તેવા અને પહાર કર્યા તત્પર લનેલા કામદેવને વેચ્યો.

29 ન્યાયાધારી કર્યું, કિન્તુ મહેસુલ ચિત્રાબાગી
 29 દિકારીએ આના વિરોધમાં રોકે પણ મહેસુલો
 છે. તેને ઉપર દલાલ આપ્યું. અને મહેસુલ
 માત્રીએ હીરો. અને ન્યાય સ્થગિત કાલામાં
 આપ્યો.

30 વિદુષક પોતે કોમ મહેસુલ આપ્યો તે જણાવ્યા
 કે છે કે વિલાલના માંગલિક મહેસુલમાં
 રોકે થયેલા વ્યંધાધરોના મહેસુલની મહેસુલ
 ને જાણના કુતૂહલથી ફરતો ફરતાઓ મહેસુલ--

31 દુગંધને દૂર કરવામાં, દાહ-ગરમી દૂર કરવામાં
 ગરમી મારે લેખ કરવામાં, સંદનની વ્યવસ્થા છે.

32 સર્વવ્યવસ્થા (03)
 ભાષાંતર:- જે મહેસુલ કાર્યના પ્રયત્નમાં આવેદ
 પામતો નથી. કે મુશ્કેલીમાં રોકે કરતો નથી. તે
 ખરેખર તાપ બુદ્ધિવાળો અને દમનશીલ બાલક
 કરવાય.

પાઠા- E

સંક્રાંતિ પરિચય લખો. (06)

33 પ્રકૃતિ:- ક્ષુભ દાનુ પરથી પ્રકૃતિ કે પ્રકૃતિ
 રાષ્ટ્ર લખ્યો છે. જેમાં સ્તુતિ રૂપમાં આવીએ
 લેવા મંત્રને પ્રકૃતિ કે પ્રકૃતિ કરે છે. પરંતુ
 આદિમ ગૃંથ છે (કાવ્ય) દેવદેવીઓની સ્તુતિના
 શુકતો છે. ઈન્દ્ર, વરુણ, અગ્નિ, ઉષા વગેરે.
 મિત્રકૃતે દાન આપવાની માત્રા વર્ણવતી ઊક્તિઓ
 પણ આમાં છે. રાજ્યસંસ્થા, લગ્નસંસ્થા, લેસમય
 ના દર્મ, બુધનવ્યવહાર, તત્ત્વશીખ, સહિત કલાઓ,
 કાવ્ય, વ્યાપાર અનેક બાબતો સ્પષ્ટ થઈ છે.
 પ્રકૃતિનો આકાર:- પ્રકૃતિને લે પ્રકાર
 વિભાજિત થયેલી મળી આવે છે. (1) મંડલક્રમ
 (2) સંપ્રક્રમ. 10552 મંત્રોની સંખ્યા. 10
 મંડલોમાં વિભાજિત, 1028 શુકતો, 1155
 અને બાલકલ નામની લે આપાઓ શુકતો પણ
 છે. શુકાઓ પણ છે.

33 શબ્દના પંચમયોગ પંચગત

પાઠો કથાઓ નોંધપાત્ર છે. સ્વનાકાંઠા : પ્રાચ્ય સદીનો મનાય છે. પાંચયિત્તો : મિત્રભદ્ર, મિત્રપાત્રિ, સંદિપિત્તર, લલ્લપુલાહી, અપરિહીતકારક, મિત્રભદ્ર - દુષ્મન - સિંહની કથા, મિત્રપાત્રિ કાચલો, હરહો, કાઠાડો અને ઉંદર ચાર મિત્રોના પરાક્રમની વાત, સંદિપિત્તર - કાઠાડા અને દુષ્ક વચ્ચેની વાત - રાત્રીનો સાચો કુશળમાં સાવેલી મંત્રી નોખમકારક છે. લલ્લપુલાહી - મૂર્ખોનો પાસેથી ખુશામત દેરા તેમની વસ્તુઓ સરભાઈથી કદાવી શકાય છે, અપરિહીતકારક : - એકે ઉશમની વાત સામે છે. વગર વિચાર્યું કાર્ય કરવાથી તેને પચતો સુગુમનો સહી દર્શાવ્યા છે - લોકેષ્યવદાર અને નીતિને લગતા વિષયોને લોકે સૂચી કર્યા છે. પશુકથાનો સાચાનો લઈને લોકે સમાજમાં પુલર્તન દાનિકે માન્યતાઓ, રીતરિવાજો, દંતકથાઓ, કુરુક્ષેત્રો, સંદિપિત્તરના વગેરે પર કરાડા કર્યા છે

34 પુત્રિશીલોગન્ધરાયણ : - ઉદયનકથા ઉપર આધારિત, ચાર સંકેતના ૧૨૬માં વચ્ચેના ઉદયનનો મંત્રી યોગન્ધરાયણ ઉદયને ઉજ્જયિનીની કહેમોંથી દરિડાવ્યાની બે વાર પુત્રિશી કરે છે. આ પુત્રિશીકાનો આધારે ૧૨૬ને આ સીધકે સામેલ છે. ઉજ્જયિનીનો રાજ પદોત મહાસેન પોતાની દીકરી વાસવદેવતા ઉદયનને પરભાવણ માંગતો હતો પણ સ્વમાની રાજ સેનેનો પુસ્તાય કુમાવી દેશે સેવી દેર શાતથી તેને કોઈપણની નગરમાં પકડી લાવ્યા હરિદે છે ઉદયને મદોનિત દાદાને પણ કર્યાનો રાજ એવા થી લગાવરી રાજીન થનિના થડી યોગન્ધરાયણને ડાવતરાને બહાર પડે - ઉદયને એવવળી મહિલે - રાજ ઉદયન પાસેથી સેનો સંદેશ લઈને આપેલ સંગત જગાવ છે ઉદયન રાજીના સવતરામાં રૂસાયા છે

સામિશીન શાકુંતલા : - મરાઠાઓમાં સાવના શાકુંતલા પિરયાનનો આધાર લઈ મહાકાવ્ય સાલિદાનો રચના કરી છે. શિકાર કરવા નાસ્તો રાત્ર દુષ્યંત કૃષ્ણ પ્રકૃષ્ણા આશ્રિતમાં પરીએ છે. વિદ્યામિત્ર સંને મનેકાની પુત્રી શાકુંતલા સાથે થાય છે. કૃષ્ણ પ્રકૃષ્ણા ગરિરાજીમાં ગાંધર્વ પિપ્પલ થી નોકીય છે. રાત્ર શાકુંતલાને લીટી સાથે વિદાય થાય. દુષ્યંતના વિચારમાં મન લખી શાકુંતલા દુર્વાસા પુત્રિનું આશ્રિત કરવાનું ભૂલી ગય છે. શાપ મળે છે. જન્મે યાદ કરે છે તે ભૂલી જશે.

35 ભૂપમાતૃકવ્યાય - સિંદુરિતગાને જ સમસ્તી માવ્યામાં સાથે ત્યારે આ વ્યાય વપરાય. (02)

36 વિષ્ણુવિષ્ણુવ્યાય (02)

37 રૂપક સારકાર (02)

38 ગોરક હંદ (02)

39 સાભકથ, વિષ્ણુગુપ્ત વગેરે નામોથી પ્રચલિત (02)
 સર્થશાસ્ત્રના મહાન આચાર્ય, કોરિલકથ
 સર્થશાસ્ત્ર નામનો ગ્રંથ રચ્યો છે.